

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (EXECUTIVE SUMMARY)

1. บทนำ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV เพื่อรองรับการลงทุนขาออกของนักลงทุนไทย โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรวบรวมข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการลงทุนในธุรกิจ โดยจะทำการรวบรวมข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษหลักในประเทศเหล่านี้ ได้แก่ กัมพูชา (เกาะกง/สีหนุวิลล์ ปอยเปต/ศรีโสภณ และพนมเปญ) สปป.ลาว (สะหวันนะเขต, เวียงจันทน์ บ่อแก้ว และปากเซ) และพม่า (ย่างกุ้ง, เมียวดี และทวาย) โดยจะทำการรวบรวมข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ยุทธศาสตร์ แบ่งเป็น 7 ปัจจัยหลัก ได้แก่ การคมนาคมทางถนน รถไฟ ท่าอากาศยาน ท่าเรือ ระบบไฟฟ้าและพลังงาน ประปาและสาธารณสุขปโภค และระบบโทรคมนาคม ตลอดจนข้อมูลการประกอบการอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน และทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยจัดทำเป็นคะแนนดัชนีระดับความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลในส่วนอุปทาน (Supply Side) ซึ่งจะรวมไปถึงแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของกลุ่มประเทศ CLMV ในอนาคตอันใกล้ (ไม่เกิน 5 ปี) ด้วย จากนั้นจึงนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับความต้องการของนักลงทุน ซึ่งจัดอยู่ในส่วนอุปสงค์ (Demand Side) ผู้วิจัยจะมุ่งเน้นไปที่การสอบถามความต้องการของกลุ่มธุรกิจหลัก 3 กลุ่ม คือ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และไฟฟ้า และอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มที่นักลงทุนไทยจะไปลงทุนในพื้นที่เป้าหมายสูง โดยจะมีการสำรวจความต้องการของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเหล่านี้ว่ามีความต้องการโครงสร้างพื้นฐานในลักษณะใด และมีแนวโน้มที่จะเข้าไปลงทุนในพื้นที่ยุทธศาสตร์ใด จากนั้นจะทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความต้องการของผู้ประกอบการกับดัชนีของอุปทานโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละพื้นที่ข้างต้น และเพื่อจัดทำเป็นแผนที่ยุทธศาสตร์แสดงระดับความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานสำหรับแต่ละอุตสาหกรรม

ผลที่ได้จากการเปรียบเทียบความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานกับความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และพื้นที่ที่นักลงทุนให้ความสนใจนั้น สามารถใช้เป็นแนวทางในการเลือกพื้นที่การลงทุนของนักลงทุนและการจัดทำนโยบายภาครัฐเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในประเทศเพื่อนบ้านให้มีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของนักลงทุนชาวออกของไทยต่อไปได้

2. วิธีการศึกษา

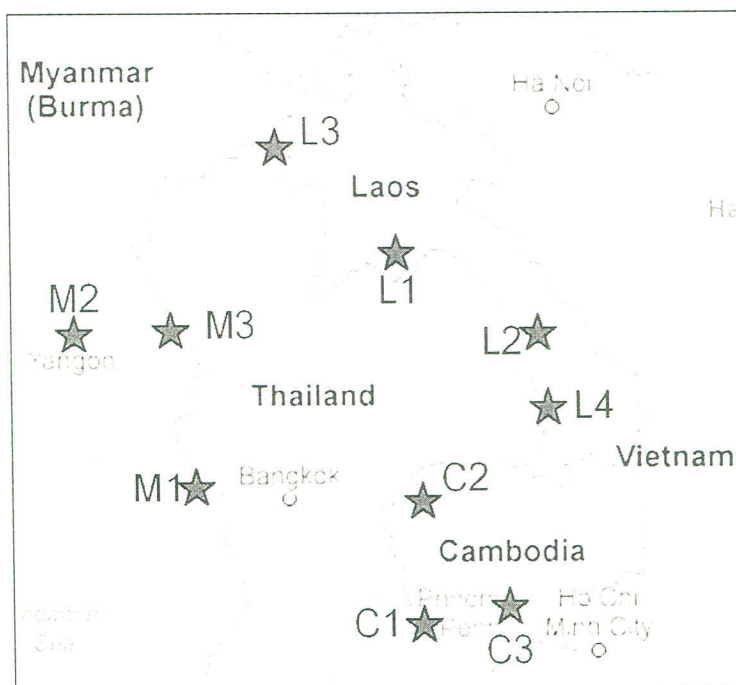
คณะวิจัยได้รวบรวมข้อมูลแต่ละพื้นที่ทั้ง 10 แห่งจากเอกสารงานวิจัยในอดีต รวมถึงข่าวสารการพัฒนาในปัจจุบันจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ประกอบกับการสำรวจภาคสนาม 2 แห่ง ได้แก่ เมืองเมียวดี ประเทศพม่า และแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มาจัดทำเกณฑ์การประเมินโครงสร้างพื้นฐานทั้ง 7 ปัจจัย ได้แก่ การคมนาคมทางถนน รถไฟ ท่าอากาศยาน ท่าเรือ ไฟฟ้าและพลังงาน ประปาและสาธารณสุขปโภค และระบบสื่อสารไร้สาย โดยอ้างอิงตามมาตรฐานสากลจากแหล่งต่าง ๆ ดังแสดงในภาคผนวก ง

ขั้นต่อมาผู้วิจัยได้ทำการสำรวจความคิดเห็นด้านโครงสร้างพื้นฐานจากนักลงทุนทั้ง 3 อุตสาหกรรม ได้แก่ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และไฟฟ้า และอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป โดยใช้แบบสอบถามในการสำรวจ และรวบรวมได้ทั้งหมด 51 ราย พร้อมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมรวม 7 ราย ซึ่งแต่ละอุตสาหกรรมมีความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการเลือกพื้นที่การลงทุนที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อให้การประเมินสอดคล้องกับความเป็นจริง การให้คะแนนความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานจึงต้องให้ค่าน้ำหนักแต่ละปัจจัยแตกต่างกัน นอกจากนี้ การวิเคราะห์ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของนักลงทุนในแต่ละปัจจัย โดยเปรียบเทียบจากผลต่างคะแนนดัชนีความพร้อมกับคะแนนความต้องการของนักลงทุน เพื่อแสดงถึงปัจจัยที่ควรได้รับการพัฒนาสำหรับพื้นที่นั้น โดยพื้นที่ที่ควรเร่งพัฒนานั้นเป็นพื้นที่ที่ได้รับความสนใจจากนักลงทุนมาก แต่ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานยังต่ำ

ขั้นสุดท้ายจากการเปรียบเทียบความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานสามารถแสดงเป็นแผนที่ยุทธศาสตร์ความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับความต้องการของนักลงทุนสำหรับแต่ละอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแนวทางแก่ภาคเอกชนในการเลือกพื้นที่ลงทุน และเป็นแนวทางให้แก่ภาครัฐในการสนับสนุนและผลักดันโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่นั้น ๆ ให้ตรงตามความต้องการของนักลงทุนชาวออกของไทย

3. การวิเคราะห์อุปทานของโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ยุทธศาสตร์

จากการรวบรวมข้อมูลและการสำรวจภาคพื้นที พร้อมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการไทยในประเทศเพื่อนบ้าน สามารถสรุปความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานของแต่ละพื้นที่ได้ดังต่อไปนี้

หมายเหตุ : C1 = เกาะกง-สีหนุวิลล์ / C2 = ปอยเปต-ศรีโสภณ / C3 = พนมเปญ / M1 = ทวาย / M2 = ย่างกุ้ง / M3 = เมียวดี / L1 = เวียงจันทน์ / L2 = สะหวันนะเขต / L3 = บ่อแก้ว / L4 = ปากเซ

1) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เกาะกงและสีหนุวิลล์ (C1)

พื้นที่เกาะกงห่างจาก อ.คลองใหญ่ จ.ตราด เพียง 2 กิโลเมตรเท่านั้น มีเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง (Koh Kong Special Economics Zone, KKSEZ) ซึ่งปัจจุบันมีอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอะไหล่รถยนต์ฮุนได,ผลิตสายไฟรถยนต์, ผลิตลูกวอลเลย์ และผลิตเสื้อกีฬาดำเนินการผลิตอยู่แล้ว โดยเกาะกงยังมีปัญหาด้านไฟฟ้าดับบ่อย ส่วนพื้นที่สีหนุวิลล์ห่างออกไปจากเกาะกงประมาณ 227 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 48 และมีเขตเศรษฐกิจพิเศษท่าเรือน้ำลึกสีหนุวิลล์อยู่ติดกับท่าเรือน้ำลึกและสถานีรถไฟสีหนุวิลล์ แต่มีอุปสรรคในการขนส่งที่รถบรรทุกใหญ่ไม่สามารถใช้เส้นทางนี้ได้ เพราะโค้งอันตรายอยู่ระหว่างทาง จึงต้องเปลี่ยนมาใช้รถบรรทุกเล็กแทน ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ในบริเวณนี้ยังมีแผนการเปิดด่านชายแดนเพิ่มอีก 2 แห่งได้แก่ บ้านท่าเสา อ.เมืองตราด – บ้านทมอดดา จ.โพธิสัต และบ้านมะม่วง อ.บ่อไร่ จ.พระตะบอง

2) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ปอยเปต และศรีโสภณ (C2)

ปอยเปตและศรีโสภณตั้งอยู่ใน จ.บันเตียเมียนเจย ติดกับจังหวัดสระแก้ว ผ่านทางด่านชายแดนอรัญประเทศ เส้นทางคมนาคมค่อนข้างสะดวก มีเขตเศรษฐกิจพิเศษปอยเปต - โอนีญ และเขตเศรษฐกิจพิเศษศรีโสภณ ทั้งนี้พบว่ามีนักลงทุนไทยเข้าไปลงทุนบ้างแล้วในอุตสาหกรรมสิ่งทอสำหรับไฟฟ้าและประปา ยังไม่สามารถรองรับความต้องการของนักลงทุนได้ตลอดเวลา แต่เนื่องด้วยพื้นที่นี้อยู่ใกล้กับชายแดนไทย สามารถเดินทางไปยังท่าเรือแหลมฉบังได้สะดวก ทำให้นักลงทุนบางส่วนให้ความสนใจพื้นที่นี้

3) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่พนมเปญ (C3)

พื้นที่พนมเปญ ซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศกัมพูชา มีแหล่งอุตสาหกรรมจำนวนมาก เช่น สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม รองเท้า อาหารแปรรูป เฟอร์นิเจอร์ สินค้าอุปโภคและบริโภค เป็นต้น มีถนนหลัก 7 สายเชื่อมโยงไปยังจังหวัดต่าง ๆ โดยเส้นทางส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการปรับปรุงจาก 2 ช่องทาง เป็น 4 ช่องทาง มีเส้นทางรถไฟ ท่าอากาศยานนานาชาติ ท่าเรือแห่งที่ 2 ที่กำลังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง และค่อนข้างมีความพร้อมด้านระบบสื่อสารไร้สาย ไฟฟ้า และประปา แต่ยังมีราคาต่อหน่วยค่อนข้างแพง ในอนาคตกัมพูชาสามารถตอบสนองความต้องการไฟฟ้าได้ถึงร้อยละ 80

4) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ทวาย (M1)

ในปัจจุบันนิคมอุตสาหกรรมท่าเรือน้ำลึกทวายกำลังอยู่ในแผนพัฒนาพื้นที่ประมาณ 204 ตารางกิโลเมตร โดยเริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ.2554 ถึงปีพ.ศ. 2563 รวมทั้งเตรียมความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา และการก่อสร้างเส้นทางเชื่อมโยงจาก บ้านพุน้ำร้อน จ.กาญจนบุรีมายังนิคมอุตสาหกรรมทวาย มีแผนยกระดับเป็นท่าอากาศยานนานาชาติ และสถานีรถไฟที่คาดว่าจะปรับปรุงพัฒนาให้สามารถเชื่อมโยงกับเส้นทางรถไฟในไทยบริเวณ จ.กาญจนบุรีเช่นกัน ทั้งนี้โครงการได้รับความร่วมมือระหว่างรัฐบาลพม่าและเอกชนญี่ปุ่นเป็นหลัก โดยปลายปีพ.ศ. 2556 ได้มี

ข้อสรุปว่า บริษัทอิตาเลียนไทยจะพัฒนาเฉพาะสาธารณูปโภค และโครงสร้างพื้นฐานย่อยทั่วไป เช่น เส้นทางเชื่อมโยงชายแดนไทย เป็นต้น

5) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ย่างกุ้ง (M2)

เมืองย่างกุ้งมีแหล่งนิคมอุตสาหกรรมเป็นจำนวนมากบริเวณชานเมือง อีกทั้งค่าแรงที่ค่อนข้างต่ำ ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำเช่นกัน แต่ระบบโลจิสติกส์ถือว่ายังไม่ได้มาตรฐาน ระบบไฟฟ้าและน้ำประปายังไม่สามารถรองรับความต้องการของอุตสาหกรรมในพื้นที่ และความต้องการของชาวบ้านได้อย่างเพียงพอ มักเกิดเหตุการณ์ไฟฟ้าดับอยู่บ่อยๆ จึงต้องใช้น้ำมันในการปั่นไฟฟ้าทดแทนเวลาฉุกเฉินส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตสูงขึ้น แต่เนื่องจากย่างกุ้งมีท่าเรือน้ำลึกดีลละวา และท่าเรือย่างกุ้งตั้งอยู่ไม่ไกลไปจากแหล่งนิคมอุตสาหกรรมมากนัก รวมทั้งมีท่าอากาศยานนานาชาติย่างกุ้งและสถานีรถไฟรอบเมืองที่รองรับการคมนาคมขนส่ง จึงทำให้ได้รับความสนใจจากนักลงทุนชาวต่างชาติ โดยเฉพาะญี่ปุ่นที่กำลังมีแผนเข้ามาลงทุนในเมืองนี้มาก

6) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เมียวดี (M3)

เมืองเมียวดีนั้นเป็นเมืองคู่ค้า อ.แม่สอด จ.ตาก รัฐบาลพม่ามีแผนจัดตั้งพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษในเมียวดี เช่นเดียวกับรัฐบาลไทยที่กำลังพิจารณาให้ อ.แม่สอด จ.ตาก เป็นพื้นที่นำร่องเขตเศรษฐกิจพิเศษคู่กับเมืองเมียวดี แต่เมียวดียังไม่มีความพร้อมในด้านสาธารณูปโภค ด้านประปาและน้ำบาดาลยังขาดแคลน รวมถึงมีปัญหาไฟฟ้าดับที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้งที่จะส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิต ส่วนสภาพเส้นทางในเมืองเมียวดีกำลังอยู่ระหว่างการปรับปรุงพัฒนา เพื่อลดระยะทางและต้นทุนการขนส่งไปยังท่าเรือเมะละแหม่ง และเมืองย่างกุ้ง นอกจากนี้ การสัญจรข้ามผ่านสะพานมิตรภาพไทย-พม่าแห่งที่ 1 จะมีการเข้า-ออกแบบสลับวัน ซึ่งเป็นอุปสรรคอย่างมากในการค้าขายระหว่างแดน อย่างไรก็ตาม ทั้งพม่าและไทยกำลังมีแผนแก้ไขปัญหามาโดยสร้างสะพานมิตรภาพไทย-พม่าแห่งที่ 2 ให้กระจายความหนาแน่นของการขนส่งข้ามชายแดนของสะพานมิตรภาพไทย-พม่าแห่งที่ 1 และให้รถขาเข้า - ขาออกสามารถวิ่งสวนกันได้

7) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่เวียงจันทน์ (L1)

เวียงจันทน์เริ่มจัดตั้งเขตนิคมอุตสาหกรรมได้ไม่นานนักและอยู่ระหว่างการพัฒนา พื้นที่แห่งนี้สามารถเชื่อมโยงกับจุดสำคัญต่าง ๆ ทั้งเมืองคุนหมิง ในจีนตอนใต้ และท่าเรือแหลมฉบังของไทย ทั้งนี้ สปป.ลาวใช้เส้นทางขนส่งทางบกเป็นหลัก สำหรับการสัญจรทางน้ำนั้นมีน้อยมาก เนื่องจากแม่น้ำโขงไม่สามารถรองรับเรือขนส่งสินค้าได้ตลอดทั้งปี ส่วนความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคนั้นค่อนข้างดี ทั้งระบบไฟฟ้าที่มีแผนเพิ่มกำลังการผลิตจากโครงการก่อสร้างเขื่อนหลายแห่ง ระบบคมนาคมสื่อสารครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่เวียงจันทน์ และสามารถรองรับระบบ 3G/4G อีกด้วย แต่สำหรับระบบอินเทอร์เน็ตยังคงมีราคาค่อนข้างแพงเมื่อเทียบกับไทย ส่วนระบบประปาและสาธารณูปโภคนั้นยังไม่เพียงพอต่อความต้องการทั้งสำหรับประชาชนในพื้นที่และเขตอุตสาหกรรม

8) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่สะหวันนะเขต (L2)

สะพานนะเขตมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสะพาน-เซโน บนเส้นทางหลักที่เป็นระเบียบ เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก ติดกับสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 2 พื้นที่แห่งนี้สามารถเชื่อมโยงกับจุดสำคัญต่าง ๆ ทั้งนครหลวงเวียงจันทน์ ท่าเรือด่านของเวียดนาม และท่าเรือ แหลมฉมังของไทย มีเส้นทางหลักคือถนนหมายเลข 13 และถนนหมายเลข 9 สำหรับการสัญจรทางน้ำจะมีเพียงท่าเรือแม่น้ำเท่านั้น และยังมีท่าอากาศยานนานาชาติสะพานนะเขตอยู่ไม่ไกลจากเขตเศรษฐกิจพิเศษนัก ส่วนความพร้อมของสาธารณูปโภคด้านไฟฟ้าและน้ำประปายังคงขาดแคลนอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม สะพานนะเขตมีแผนเพิ่มกำลังการผลิตทั้งไฟฟ้าและน้ำประปาให้ครอบคลุมพื้นที่กว่าร้อยละ 80 ของพื้นที่สะพานนะเขต ส่วนระบบคมนาคมสื่อสารครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่

9) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่บ่อแก้ว (L3)

แขวงบ่อแก้วมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษหลายแห่ง ทั้งของนักลงทุนจีนและจากการร่วมมือของไทย-เกาหลีที่เข้ามาจับสัมปทานพื้นที่ในแขวงบ่อแก้วจัดตั้งเป็นโซนเอ็นเตอร์เทนเมนต์สำหรับเมืองห้วยทรายจะติดกับสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 และเส้นทาง R3A เชื่อมโยงระหว่างอ.เชียงของ จ.เชียงราย – ห้วยทราย – คุณหมิง เพื่อกระจายสินค้าไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ต่อไป สำหรับการสัญจรทางน้ำจะมีเพียงท่าเรือเชียงแสน แต่ปัจจุบันสะพานมิตรภาพไทย-ลาวแห่งที่ 4 ได้เปิดให้บริการแล้วทำให้การขนส่งทางบกสะดวกยิ่งขึ้น ส่วนความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคด้านไฟฟ้าและน้ำประปา ยังคงขาดแคลนอยู่ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลลาวมีแผนการกระจายไฟฟ้าและน้ำประปาให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนและอุตสาหกรรมในพื้นที่ ส่วนการคมนาคมสื่อสารนั้นมีความพร้อมและครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่

10) โครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่ปากเซ (L4)

ปากเซซึ่งเป็นเมืองหลวงของแขวงจำปาสัก เริ่มมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่ปากเซตั้งอยู่ติดกับ จ.อุบลราชธานี ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปยังท่าเรือด่านในเวียดนาม หรือท่าเรือแหลมฉมัง ได้โดยใช้เส้นทางถนนเป็นหลัก ทั้งนี้ ปากเซกำลังอยู่ในช่วงพัฒนาเส้นทางรถบรรทุกและเส้นทางรถไฟ รวมทั้งสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งใหม่ที่จะช่วยบรรเทาความแออัดลงไปได้ สำหรับการสัญจรทางน้ำจะมีเพียงท่าเรือแม่น้ำทั่วไปเท่านั้น ส่วนความพร้อมในด้านสาธารณูปโภคด้านไฟฟ้าและน้ำประปามีความพร้อมเฉพาะในตัวเมืองปากเซ แต่ยังขาดแคลนในบริเวณชานเมืองหรือชนบทที่ห่างไกลออกไป ส่วนด้านการคมนาคมสื่อสารนั้นค่อนข้างครอบคลุมทั่วทั้งพื้นที่

จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 10 พื้นที่ พบว่าโครงสร้างพื้นฐานส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านไฟฟ้า และประปาที่ค่อนข้างขาดแคลนอยู่มาก ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการจัดตั้งโรงงาน ส่วนปัจจัยหลักอีกประเด็นคือเส้นทางถนน ในการเชื่อมโยงจากนิคมอุตสาหกรรมไปยังแหล่งกระจายสินค้าต่อไป ซึ่งประเด็นนี้พบว่าพม่ายังคงเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการผลิตอย่างมาก ส่วนปัจจัยด้านท่าเรือน้ำลึกในสปป.ลาวถือว่าค่อนข้างมีปัญหาเพราะไม่มีพื้นที่ติดกับทะเลเลย มีเพียงท่าเรือแม่น้ำที่สามารถคมนาคมได้เฉพาะช่วงที่น้ำในแม่น้ำโขงขึ้นเท่านั้น ซึ่งจากข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลในส่วนของความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ จะต้องนำไปเปรียบเทียบกับความต้องการของนักลงทุนต่อไป

4. การวิเคราะห์อุปสงค์ของนักลงทุนไทย

การรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านของนักลงทุนแต่ละอุตสาหกรรม ทั้งหมดจำนวน 51 ราย แบ่งเป็นกลุ่มสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม 21 ราย กลุ่มชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และไฟฟ้า จำนวน 25 ราย และกลุ่มเกษตรแปรรูป 5 ราย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ประกอบกับการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก 7 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลจากแบบสอบถามมีดังนี้

- **ส่วนที่ 1** ความต้องการในการลงทุนและพื้นที่ที่สนใจ

- อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

นักลงทุนส่วนใหญ่มีความสนใจแต่อยู่ระหว่างการวางแผน และบางส่วนได้ออกไปลงทุนแล้ว โดยมีสาเหตุที่ออกไปลงทุนเพราะค่าแรงต่ำ ต้องการขยายธุรกิจ และสิทธิประโยชน์ทางภาษี ซึ่งมีความสนใจพื้นที่ลงทุนในประเทศพม่า ที่เมืองย่างกุ้งมากที่สุด รองลงมาเป็นกัมพูชา ที่ปอยเปตและศรีโสภณ และสปป.ลาว ที่เมืองเวียงจันทน์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกพื้นที่ลงทุน ได้แก่ ด้านค่าจ้างแรงงาน ความพร้อมของสาธารณูปโภค การสนับสนุนของภาครัฐ และความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมเป็นหลัก ทั้งนี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มให้ความสำคัญกับปัจจัยความพร้อมในด้านไฟฟ้า เส้นทางถนน ระบบสื่อสารไร้สาย ประปา และการเชื่อมโยงกับชายแดนไทยเป็นหลัก เพื่อให้ธุรกิจสามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และไฟฟ้า

นักลงทุนส่วนใหญ่มีความสนใจแต่ยังไม่มีการศึกษา มีนักลงทุนบางกลุ่มเริ่มมีการศึกษาแผนการลงทุน และส่วนน้อยที่ได้ออกไปลงทุนแล้ว โดยมีสาเหตุเพื่อขยายกิจการมากที่สุด รองลงมาเป็นลดค่าจ้างแรงงาน มีแหล่งทรัพยากร และสิทธิทางภาษี ซึ่งให้ความสนใจพื้นที่ลงทุนที่สปป.ลาว ในเมืองเวียงจันทน์มากที่สุด รองลงมาเป็นประเทศพม่า ในเมืองย่างกุ้ง และประเทศกัมพูชา ที่กรุงพนมเปญ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกพื้นที่ลงทุน ได้แก่ ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม การสนับสนุนของภาครัฐในท้องถิ่นและในไทย ค่าจ้างแรงงาน ความพร้อมของสาธารณูปโภค และสิทธิทางภาษีเป็นหลัก ทั้งนี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มให้ความสำคัญกับปัจจัยความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานในด้านไฟฟ้า ประปา ระบบสื่อสารไร้สาย และการเชื่อมโยงกับชายแดนไทยเป็นหลัก

- อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

นักลงทุนเริ่มมีความสนใจแต่ยังไม่มีการศึกษา และบางกลุ่มเริ่มมีการศึกษาแผนการลงทุน และส่วนน้อยที่ได้ออกไปลงทุนแล้ว โดยสาเหตุที่ออกไปลงทุนเพราะมีแหล่งทรัพยากร และมีความต้องการขยายกิจการมากที่สุด รองลงมาเป็นลดค่าจ้างแรงงานและสิทธิทางภาษี ซึ่งให้ความสนใจพื้นที่ลงทุนที่ประเทศพม่า ในเมืองย่างกุ้งมากที่สุด รองลงมาเป็นประเทศกัมพูชา ที่เกาะกงและสีหนุวิลล์ และสปป.ลาว ในเมืองเวียงจันทน์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกพื้นที่ลงทุน ได้แก่ การสนับสนุนของภาครัฐในท้องถิ่นและในไทย ค่าจ้างแรงงาน ความพร้อมของระบบการเงินการธนาคารในพื้นที่ ความพร้อมของสาธารณูปโภค ใกล้เคียงวัตถุดิบ สิทธิทางภาษี และความพร้อม

ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ทั้งนี้ อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มให้ความสำคัญกับปัจจัยความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานในด้านไฟฟ้า ประปา ระบบสื่อสารไร้สาย และการเชื่อมโยงกับชายแดนไทยเป็นหลัก เพื่อให้คุณภาพของอาหารที่ผลิตจากโรงงานมีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐานเพื่อการส่งออก

- **ส่วนที่ 2** ความต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐไทย

ความช่วยเหลือและการสนับสนุนเพื่อผลักดันให้นักลงทุนออกไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้านของภาครัฐถือเป็นปัจจัยสำคัญที่นักลงทุนเลือกออกไปลงทุน ทั้งนี้ นโยบายที่นักลงทุนของทั้ง 3 อุตสาหกรรมต้องการการสนับสนุนมากที่สุดคือ นโยบายการให้ความคุ้มครองแก่นักลงทุนไทย เช่น การประกันการลงทุนในต่างประเทศ รองลงมาได้แก่ การเร่งเจรจาประเทศเพื่อนบ้านเกี่ยวกับกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อนักลงทุน การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีในการศึกษาวางแผนเพื่อการลงทุนในต่างประเทศ การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการลงทุนในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งความช่วยเหลือในด้านการจัดหาแหล่งกู้ยืมเงินแก่นักลงทุนเพื่อออกไปลงทุนในต่างประเทศ

5. การเปรียบเทียบระดับความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลคะแนนความต้องการโครงสร้างพื้นฐานของนักลงทุนกับคะแนนดัชนีที่ได้จากการประเมินความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ มาวิเคราะห์ความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของนักลงทุนแต่ละปัจจัย พร้อมทั้งภาพรวมความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละพื้นที่ ซึ่งได้จากการให้ค่าน้ำหนักของแต่ละปัจจัยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม เพราะแต่ละกลุ่มมีความต้องการด้านโครงสร้างพื้นฐานที่แตกต่างกัน สุดท้ายจึงจัดทำแผนที่ยุทธศาสตร์แสดงระดับความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานแบ่งเป็น 3 กลุ่มได้แก่ กลุ่มที่มีความพร้อมมาก ปานกลาง และกลุ่มที่ยังมีปัญหาอยู่ ซึ่งผลการวิเคราะห์สามารถแบ่งได้สำหรับแต่ละอุตสาหกรรม ดังนี้

- **อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม**

พื้นที่ที่มีความพร้อมต่อการลงทุนระดับดีมากสำหรับอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ ทวาย เกาะกงและสีหนุวิลล์ ปอยเปตและศรีโสภณ กรุงพนมเปญ และเวียงจันทน์ เพราะพื้นที่เหล่านี้มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองความต้องการของนักลงทุนได้อยู่แล้ว แต่อาจต้องการการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นบางปัจจัย เช่น เส้นทางถนน ระบบไฟฟ้า และระบบประปา สังเกตได้ว่า พื้นที่เวียงจันทน์ยังคงมีปัญหาในปัจจัยด้านท่าเรือเพราะไม่มีพื้นที่ส่วนใดติดกับทะเลเลย แต่จากความคิดเห็นของนักลงทุนกล่าวว่า พื้นที่เวียงจันทน์สามารถใช้เส้นทางถนนเพื่อขนส่งสินค้าทางบกมายังท่าเรือแหลมฉบังในประเทศไทยได้ พื้นที่ที่มีระดับความพร้อมปานกลางได้แก่ บ่อแก้ว ปากเซ สะหวันนะเขต และย่างกุ้ง ซึ่งพบว่าปัจจัยที่สำคัญต่อการลงทุนยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร อาจเป็นปัญหาต่อการลงทุนอุตสาหกรรมในพื้นที่ได้ ส่วนพื้นที่ที่ยังไม่พร้อมต่อการลงทุนได้แก่ เมียวดี เพราะปัจจัยด้านต่ำกว่าความต้องการของนักลงทุนอย่างมาก โดยเฉพาะปัจจัยด้านระบบไฟฟ้า และประปา

- อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และไฟฟ้า

สำหรับอุตสาหกรรมนี้ พื้นที่ที่มีความพร้อมต่อการลงทุนระดับดีมากได้แก่ พื้นที่กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และศรีสะเกษ เพราะพื้นที่เหล่านี้มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองความต้องการของนักลงทุนได้อยู่แล้ว แต่อาจต้องการการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นบางปัจจัย เช่น เส้นทางถนน ระบบไฟฟ้า และระบบประปา ทั้งนี้ สังเกตได้ว่าบางพื้นที่ที่ไม่มีความพร้อมด้านการคมนาคมขนส่งการรถไฟและท่าเรือน้ำลึก ซึ่งไม่ได้มีผลต่ออุตสาหกรรมประเภทนี้เท่าใดนัก สำหรับพื้นที่ที่มีระดับความพร้อมปานกลางได้แก่ บ่อแก้ว และย่างกุ้ง ซึ่งพบว่าปัจจัยที่สำคัญต่อการลงทุนยังไม่มีความพร้อมเท่าที่ควร อาจเป็นปัญหาต่อการลงทุนอุตสาหกรรมในพื้นที่ได้ ส่วนพื้นที่ที่ยังไม่พร้อมต่อการลงทุนได้แก่ เมียวดี เพราะปัจจัยด้านความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานต่ำกว่าความต้องการของนักลงทุนอย่างมาก โดยเฉพาะปัจจัยด้านระบบไฟฟ้า ประปา และระบบโทรคมนาคม ซึ่งจะกระทบต่อต้นทุนและคุณภาพของสินค้าได้

- อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปจะเน้นการขนส่งทางถนนและท่าเรือเป็นหลัก จากการวิเคราะห์พบว่า พื้นที่ที่มีความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานในระดับดีมากได้แก่ กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี และศรีสะเกษ เพราะพื้นที่เหล่านี้มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ตอบสนองความต้องการของนักลงทุนค่อนข้างดี แต่อาจต้องการการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นบางปัจจัย และพื้นที่เหล่านี้ไม่พบว่ามีปัญหาต่อความต้องการของนักลงทุนเลย สำหรับพื้นที่ที่มีระดับความพร้อมปานกลางได้แก่ สะหวันนะเขต บ่อแก้ว ปากเซ และย่างกุ้ง กล่าวคือ พื้นที่เหล่านี้จากตารางไม่พบว่ามีปัญหาในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ยกเว้นย่างกุ้งที่ควรได้รับการผลักดันให้เกิดการพัฒนาเส้นทางถนน ส่วนพื้นที่ที่ยังไม่พร้อมต่อการลงทุนได้แก่ เมียวดี เพราะปัจจัยด้านความพร้อมโครงสร้างพื้นฐานต่ำกว่าความต้องการของนักลงทุนอย่างมาก โดยเฉพาะปัจจัยด้านเส้นทางถนน ระบบไฟฟ้า และประปา

การวิเคราะห์ขั้นต่อมาจะนำระดับความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานแต่ละพื้นที่มาเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่นักลงทุนให้ความสนใจ เพื่อแสดงถึงระดับความต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐโดยแบ่งเป็น 4 ระดับได้แก่ ควรเร่งสนับสนุนอย่างยิ่ง ควรเร่งสนับสนุนปานกลาง ควรได้รับการสนับสนุนเป็นบางส่วน ยังไม่ควรดำเนินการใด ๆ เพื่อเป็นแนวทางต่อภาครัฐ จากการเปรียบเทียบแต่ละอุตสาหกรรมสามารถแบ่งตามอุตสาหกรรมได้ดังต่อไปนี้

- อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม พบว่ามีพื้นที่ที่ควรได้รับการสนับสนุนปานกลางได้แก่ ย่างกุ้ง และเมียวดี พื้นที่ที่ควรได้รับการสนับสนุนบางส่วนได้แก่ เวียงจันทน์ ปทุมธานี และศรีสะเกษ กรุงเทพมหานคร และปากเซ ส่วนพื้นที่อื่น ๆ ภาครัฐยังไม่จำเป็นต้องเข้าไปดำเนินการด้านโครงสร้างพื้นฐานใด ๆ เพราะได้รับความสนใจจากนักลงทุนน้อย

- **อุตสาหกรรมชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และไฟฟ้า** พบว่ามีพื้นที่ที่ควรได้รับการสนับสนุนปานกลาง ได้แก่ ย่างกุ้ง เพราะมีความสนใจจากนักลงทุนมาก แต่ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง พื้นที่ที่ควรได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากภาครัฐ ได้แก่ เวียงจันทน์ พนมเปญ ปอยเปตและศรีโสภณ และสะหวันนะเขต ส่วนพื้นที่อื่นยังไม่จำเป็นที่รัฐบาลต้องเข้าไปดำเนินการด้านโครงสร้างพื้นฐานใด ๆ
- **อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป** พบว่ามีพื้นที่ที่ควรได้รับการสนับสนุนปานกลาง ได้แก่ ย่างกุ้ง เพราะมีความสนใจจากนักลงทุนมาก แต่ความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลาง พื้นที่ที่ควรได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากภาครัฐ ได้แก่ เวียงจันทน์ เกาะกงและสีหนุวิลล์ พนมเปญ ปอยเปตและศรีโสภณ และสะหวันนะเขต เพราะพื้นที่เหล่านี้มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สามารถรองรับความต้องการของนักลงทุนบ้างแล้ว ส่วนพื้นที่นอกจากนี้ยังไม่จำเป็นที่รัฐบาลจะต้องเข้าไปดำเนินการด้านโครงสร้างพื้นฐานใด ๆ

จากการเปรียบเทียบพบว่า ไม่มีพื้นที่ใดที่ควรได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐอย่างเร่งด่วนเลย อาจเป็นเพราะพื้นที่ที่นักลงทุนต้องการไปลงทุนส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานสอดคล้องกับความต้องการของนักลงทุนในระดับหนึ่งแล้ว ส่วนพื้นที่ที่มีปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่นั้น ยังคงได้รับความสนใจจากนักลงทุนไม่มากนัก ในภาพรวมทั้ง 3 อุตสาหกรรมพบว่า พื้นที่ย่างกุ้ง เป็นพื้นที่ที่ควรได้รับการสนับสนุนหรือผลักดันจากภาครัฐมากที่สุด

6. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพื้นที่ทั้ง 10 แห่งจาก 3 ประเทศ ได้แก่ พม่า สปป.ลาว และกัมพูชา พบว่าพื้นที่ส่วนมากมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานในหลายปัจจัยที่ต่ำกว่าความต้องการของนักลงทุน และแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ส่วนมากในเมืองหลวงหรือเมืองเศรษฐกิจจะมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญต่อการลงทุนอุตสาหกรรม เช่น เส้นทางถนนมี 2 ช่องทาง แต่สภาพเส้นทางยังไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ด้านระบบไฟฟ้าและประปายังพบปัญหาไฟตก น้ำประปาไม่เพียงพอบ้างในบางช่วงเวลา แต่กระทบต่อคุณภาพในการผลิตไม่มากนัก ส่วนระบบสื่อสารไร้สายของทั้ง สปป.ลาว และกัมพูชามีความพร้อมอย่างมาก ยกเว้นพม่าที่ระบบสื่อสารยังเป็นปัญหาใหญ่ในประเทศ รัฐบาลจึงควรให้การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญในพื้นที่เหล่านี้ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ และสำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (สพพ.) เป็นต้น นอกจากนี้พื้นที่ทั้ง 10 แห่งแล้ว ยังพบว่ามีพื้นที่อื่น ๆ ที่เป็นที่น่าสนใจของนักลงทุน เช่น เมืองมะริด เมืองมณฑะเลย์ ในพม่า รวมทั้งประเทศเวียดนามที่มีกลุ่มนักลงทุนส่วนมากให้ความสนใจ

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานแก่ภาครัฐ

สำหรับข้อเสนอแนะสำหรับภาครัฐในการส่งเสริมให้นักลงทุนเอกชนออกไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน แบ่งออกเป็นข้อเสนอในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายภาครัฐในการพัฒนาการลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้นักลงทุนเกิดความมั่นใจในการออกไปลงทุน ดังนี้

- ควรพิจารณาการร่วมมือการพัฒนาด้านไฟฟ้า พลังงาน ระบบประปาและสาธารณสุขภาค ให้แก่นักลงทุนไทยในประเทศเพื่อนบ้าน โดยเน้นพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมเป็นหลัก
- ควรพัฒนาจัดสรรพื้นที่ด้านชายแดนให้เป็นสัดส่วน อำนวยความสะดวกในการผ่านแดน
- ควรมีการศึกษาแนวทางในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษร่วมระหว่างพื้นที่ชายแดนไทยกับ ประเทศเพื่อนบ้านในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง
- รัฐบาลไทยควรสนับสนุนประเทศเพื่อนบ้านในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ทางถนนที่เชื่อมโยงจากชายแดนไทยไปยังพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม และต่อไปยังแหล่ง กระจายสินค้า

สำหรับปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการตัดสินใจเลือกพื้นที่ การลงทุนของนักลงทุน แต่มีพื้นที่ที่นักลงทุนให้ความสนใจไปลงทุนบางแห่งยังไม่มีความพร้อมด้าน โครงสร้างพื้นฐานด้วยปัจจัยอื่นที่ดึงดูดความสนใจของนักลงทุนเช่น ขนาดตลาดแรงงาน ค่าจ้างแรงงาน ต้นทุนวัตถุดิบ สิทธิทางภาษี การสนับสนุนของบริษัทแม่ เป็นต้น ทั้งนี้ มีพื้นที่นักลงทุนบางส่วนได้เข้าไป ลงทุนแล้ว เช่น มะริด มั่นทะเลย์ เมะละแหม่ง เสียมเรียบ รวมถึงประเทศเวียดนามซึ่งกำลังเป็นประเทศ ที่น่าสนใจสำหรับนักลงทุนหลายภาคอุตสาหกรรม นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญในการศึกษาความ ต้องการของอุตสาหกรรมใช้แรงงานอื่น ๆ ที่นิยมออกไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น อุตสาหกรรม รองเท้าและเครื่องหนัง อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น เพื่อให้การ ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานของภาครัฐสามารถตอบสนองความต้องการของนักลงทุนจำนวนมากได้อย่างมี ประสิทธิภาพที่สุด